

Chapter 1

Linearni diferencni rovnice

Postup:

- (A) Nalezeni obecného homogenního řešení $y_h(n)$. Nebo též prostor řešení homogenní rovnice, či báze tohoto prostoru.
- (B) Nalezeni partikulárního řešení $y_p(n)$ pomocí metody speciální pravé strany.
- (C) Nalezeni obecného řešení $y(n) = y_h(n) + y_p(n)$. V případě počáteční podmínky, nalezení řešení splňujícího počáteční podmínku.

1.1 Homogenní rovnice

Postup:

- (i) Nalezení charakteristického polynomu $\chi(t)$.
- (ii) Nalezení kořenu charakteristického polynomu $\chi(t)$ spolu s násobností těchto kořenů.
- (iii) Nalezení báze prostoru řešení homogenní rovnice pomocí věty o tvaru fundamentálního systému řešení homogenní lineární diferenční rovnice k -tého řádu s konstantními koeficienty (V3). Prvky báze mají tvar n -tych mocnin kořenu charakteristického polynomu. V případě vícenásobného kořenu se pak ještě př násobuje n -kem (případně vyšší mocninou n -ka).
- (iv) Zapsání $y(n)$ jakožto lineární kombinace prvku fundamentálního systému z bodu (iii). V případě počátečních podmínek, nalezení řešení vyhovujícího počátečním podmínkám.

1.1.1 $y(n + 2) + 4y(n + 1) + 4y(n) = 0$

- (i) $\chi(t) = t^2 + 4t + 4$,
- (ii) $\{-2, -2\}$,
- (iii) $\{(-2)^n, n(-2)^n\}$,
- (iv) $y(n) = a(-2)^n + bn(-2)^n, a, b \in \mathbb{R}$.

1.1.2 $y(n+2) - 3y(n+1) + 2y(n) = 0$

(i) $\chi(t) = t^2 - 3t + 2,$

(ii) $\{1, 2\},$

(iii) $\{1, 2^n\},$

(iv) $y(n) = a + b2^n, a, b \in \mathbb{R}.$

1.1.3 $y(n+2) - 6y(n+1) + 13y(n) = 0$

(i) $\chi(t) = t^2 - 6t + 13,$

(ii) $\{3 \pm 2i\},$

(iii) $\{13^{\frac{n}{2}} \cos(\arctan(\frac{2}{3})n), 13^{\frac{n}{2}} \sin(\arctan(\frac{2}{3})n)\},$

(iv) $y(n) = a13^{\frac{n}{2}} \cos(\arctan(\frac{2}{3})n) + b13^{\frac{n}{2}} \sin(\arctan(\frac{2}{3})n), a, b \in \mathbb{R}.$

1.1.4 $y(n+2) - 2y(n+1) - 3y(n) = 0, y(1) = 2, y(2) = 1$

(i) $\chi(t) = t^2 - 2t - 3,$

(ii) $\{-1, 3\},$

(iii) $\{(-1)^n, 3^n\},$

(iv) $y(n) = a(-1)^n + b3^n, a = -\frac{5}{4}, b = \frac{1}{4}.$

1.1.5 $y(n+2) - y(n+1) - y(n) = 0, y(1) = y(2) = 1$

(i) $\chi(t) = t^2 - t - 1,$

(ii) $\left\{\frac{1+\sqrt{5}}{2}, \frac{1-\sqrt{5}}{2}\right\},$

(iii) $\left\{\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2}\right)^n, \left(\frac{1-\sqrt{5}}{2}\right)^n\right\},$

(iv) $y(n) = a\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2}\right)^n + b\left(\frac{1-\sqrt{5}}{2}\right)^n, a = \frac{\sqrt{5}}{5}, b = -\frac{\sqrt{5}}{5}.$

1.1.6 $y(n+4) + 6y(n+2) + 9y(n) = 0$

(i) $\chi(t) = t^4 + 6t^2 + 9,$

(ii) $\{\pm i\sqrt{3}, \pm i\sqrt{3}\},$

(iii) $\{3^{\frac{n}{2}} \cos(n\frac{\pi}{2}), n3^{\frac{n}{2}} \cos(n\frac{\pi}{2}), 3^{\frac{n}{2}} \sin(n\frac{\pi}{2}), n3^{\frac{n}{2}} \sin(n\frac{\pi}{2})\},$

(iv) $y(n) = 3^{\frac{n}{2}}((a+bn) \cos(n\frac{\pi}{2}) + (c+dn) \sin(n\frac{\pi}{2})), a, b, c, d \in \mathbb{R}.$

1.1.7 $y(n+6) - 2y(n+3) + 2y(n) = 0$

(i) $\chi(t) = t^6 - 2t^3 + 2,$

(ii) $\{\sqrt[6]{2}(\cos(\alpha) + i \sin(\alpha)); \alpha \in \{\frac{\pi}{12}, \frac{7\pi}{12}, \frac{3\pi}{4}, \frac{5\pi}{4}, \frac{17\pi}{12}, \frac{23\pi}{12}\}\},$

(iii) $\{2^{\frac{n}{6}} \cos(\alpha), 2^{\frac{n}{6}} \sin(\alpha); \alpha \in \{\frac{\pi}{12}, \frac{7\pi}{12}, \frac{3\pi}{4}\}\},$

(iv) $y(n) = 2^{\frac{n}{6}} \sum_{i=1}^3 (a_i \cos(\alpha_i) + b_i \sin(\alpha_i)), a_1, a_2, a_3, b_1, b_2, b_3 \in \mathbb{R}, \alpha_1 = \frac{\pi}{12}, \alpha_2 = \frac{7\pi}{12}, \alpha_3 = \frac{3\pi}{4}.$

1.2 Rovnice se speciální pravou stranou

Nejprve resíme příslušnou homogenní rovnici (viz předchozí kapitola). Pak nalezneme partikulární řešení. Nakonec nalezneme obecné řešení viz bod (C).

Postup nalezení partikulárního a obecného řešení:

- (v) Nalezení m, α, ν a $k = \max\{stP, stQ\}$, z věty o speciální pravé straně (V5), kde pravá strana je rovna $\alpha^n(P(n) \cos(n\nu) + Q(n) \sin(n\nu))$ a m je násobnost čísla $\alpha(\cos(\nu) + i \sin(\nu))$ jakožto kořeny charakteristického polynomu $\chi(t)$ (viz bod (ii)).
- (vi) Pomocí k vyjádříme obecné tvary polynomu R, S (např.: $k = 2$ implikuje $R(n) = an^2 + bn + c$, kde $a, b, c \in \mathbb{R}$). Dosadíme tyto obecné polynomy a dříve nalezené m, α, ν do věty (V5) a obdržíme obecný tvar partikulárního řešení $y_p(n) = n^m \alpha^n (R(n) \cos(n\nu) + S(n) \sin(n\nu))$.
- (vii) Dosadíme partikulární řešení do rovnice a dopocítáme přesný tvar polynomu R a S a tím též přesný tvar $y_p(n)$. Take lze dosadit za n určité čísla (např. 0, 1, 2 atd.) a obdržet soustavu rovnic. Je potřeba dosadit tolik čísel, aby bylo možno soustavu rovnic vyřešit.
- (viii) Nalezneme obecné řešení viz bod (C). V případě počátečních podmínek, nalezené řešení splňujícího počáteční podmínku.

1.2.1 $y(n+4) - y(n) = \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right)$

- (i) $\chi(t) = t^4 - 1$,
- (ii) $\{\pm 1, \pm i\}$,
- (iii) $\{1, (-1)^n, \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right), \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right)\}$,
- (iv) $y_h(n) = A + B(-1)^n + C \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) + D \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right)$, $A, B, C, D \in \mathbb{R}$.
- (v) $m = 0, \alpha = 1, \nu = \frac{\pi}{4}, k = 0$.
- (vi) $R(n) = a, S(n) = b, y_p(n) = a \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right) + b \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right)$, kde $a, b \in \mathbb{R}$.
- (vii) $a = 0, b = -\frac{1}{2}, y_p(n) = -\frac{1}{2} \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right)$.
- (viii) $y(n) = -\frac{1}{2} \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right) + A + B(-1)^n + C \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) + D \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right)$, $A, B, C, D \in \mathbb{R}$.

1.2.2 $y(n+4) + y(n) = \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right)$

- (i) $\chi(t) = t^4 + 1$,
- (ii) $\left\{\frac{1}{\sqrt{2}}(\pm 1 \pm i)\right\}$,
- (iii) $\left\{\sin\left(\frac{n\pi}{4}\right), \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right), \sin\left(\frac{3n\pi}{4}\right), \cos\left(\frac{3n\pi}{4}\right)\right\}$,
- (iv) $y_h(n) = A \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right) + B \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right) + C \sin\left(\frac{3n\pi}{4}\right) + D \cos\left(\frac{3n\pi}{4}\right)$, $A, B, C, D \in \mathbb{R}$.
- (v) $m = 1, \alpha = 1, \nu = \frac{\pi}{4}, k = 0$.
- (vi) $R(n) = a, S(n) = b, y_p(n) = n(a \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right) + b \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right))$, kde $a, b \in \mathbb{R}$.
- (vii) $a = 0, b = -\frac{1}{4}, y_p(n) = -\frac{1}{4}n \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right)$.
- (viii) $y(n) = -\frac{1}{4}n \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right) + A \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right) + B \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right) + C \sin\left(\frac{3n\pi}{4}\right) + D \cos\left(\frac{3n\pi}{4}\right)$, $A, B, C, D \in \mathbb{R}$.

1.2.3 $y(n+2) - y(n+1) + y(n) = \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right)$

(i) $\chi(t) = t^2 - t + 1,$

(ii) $\left\{\frac{1+i\sqrt{3}}{2}, \frac{1-i\sqrt{3}}{2}\right\},$

(iii) $\left\{\cos\left(\frac{n\pi}{3}\right), \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right)\right\},$

(iv) $y_h(n) = A \cos\left(\frac{n\pi}{3}\right) + B \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right), A, B \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 1, \alpha = 1, \nu = \frac{\pi}{3}, k = 0.$

(vi) $R(n) = a, S(n) = b, y_p(n) = n(a \cos\left(\frac{n\pi}{3}\right) + b \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right)),$ kde $a, b \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = -\frac{1}{2\sqrt{3}}, b = -\frac{1}{2}, y_p(n) = -n\left(\frac{1}{2\sqrt{3}} \cos\left(\frac{n\pi}{3}\right) + \frac{1}{2} \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right)\right).$

(viii) $y(n) = -n\left(\frac{1}{2\sqrt{3}} \cos\left(\frac{n\pi}{3}\right) + \frac{1}{2} \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right)\right) + A \cos\left(\frac{n\pi}{3}\right) + B \sin\left(\frac{n\pi}{3}\right), A, B \in \mathbb{R}.$

1.2.4 $y(n+2) - 2y(n+1) + 2y(n) = \cos(n)$

(i) $\chi(t) = t^2 - 2t + 2,$

(ii) $\{1+i, 1-i\},$

(iii) $\left\{2^{\frac{n}{2}} \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right), 2^{\frac{n}{2}} \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right)\right\},$

(iv) $y_h(n) = A2^{\frac{n}{2}} \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right) + B2^{\frac{n}{2}} \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right), A, B \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 0, \alpha = 1, \nu = 1, k = 0.$

(vi) $R(n) = a, S(n) = b, y_p(n) = a \cos(n) + b \sin(n),$ kde $a, b \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = \frac{\cos(2) - 2 \cos(1) + 2}{9 - 12 \cos(1) + 4 \cos(2)}, b = \frac{\sin(2) - 2 \sin(1)}{9 - 12 \cos(1) + 4 \cos(2)}.$

(viii) $y(n) = y_p(n) + A2^{\frac{n}{2}} \sin\left(\frac{n\pi}{4}\right) + B2^{\frac{n}{2}} \cos\left(\frac{n\pi}{4}\right), A, B \in \mathbb{R}.$

1.2.5 $y(n+2) - 3y(n+1) + 2y(n) = n^2, y(1) = 3, y(2) = 2$

(i) $\chi(t) = t^2 - 3t + 2,$

(ii) $\{1, 2\},$

(iii) $\{1, 2^n\},$

(iv) $y_h(n) = A + B2^n, A, B \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 1, \alpha = 1, \nu = 0, k = 2.$

(vi) $R(n) = an^2 + bn + c, y_p(n) = n(an^2 + bn + c),$ kde $a, b, c \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = -\frac{1}{3}, b = -\frac{1}{2}, c = -\frac{13}{6}.$

(viii) $y(n) = B2^n - \frac{1}{3}n^3 - \frac{1}{2}n^2 - \frac{13}{6}n + A, A = 1, B = \frac{5}{2}.$

1.2.6 $y(n+2) - y(n) = 17, y(1) = y(2) = 0$

(i) $\chi(t) = t^2 - 1,$

(ii) $\{-1, 1\},$

(iii) $\{(-1)^n, 1\},$

(iv) $y_h(n) = A(-1)^n + B, A, B \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 1, \alpha = 1, \nu = 0, k = 0.$

(vi) $R(n) = a, y_p(n) = an, \text{ kde } a \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = \frac{17}{2}.$

(viii) $y(n) = A(-1)^n + \frac{17}{2}n + B, A = -\frac{17}{4}, B = -\frac{51}{4}.$

1.3 Rovnice s pravou stranou ve tvaru součtu speciálních pravých stran

V nektých případech nemá pravá strana speciální tvar, ale má tvar součtu více speciálních pravých stran. Tedy, $PS = \sum_{i=1}^s f_i(n)$, kde $f_i(n)$ má speciální tvar (viz věta V5) pro $i = 1, \dots, s$. V takovém případě kromě homogenního řešení $y_h(n)$ spočítáme s partikulárních řešení $y_p^i(n), i = 1, \dots, s$, která budou odpovídat příslušným pravým stranám. Obecné řešení pak bude mít tvar $y(n) = y_h(n) + \sum_{i=1}^s y_p^i(n)$.

1.3.1 $y(n+3) - y(n+2) - 2y(n+1) + 2y(n) = n + 2^n$

(i) $\chi(t) = t^3 - t^2 - 2t + 2,$

(ii) $\{1, \pm\sqrt{2}\},$

(iii) $\{1, (-\sqrt{2})^n, 2^{\frac{n}{2}}\},$

(iv) $y_h(n) = A + B(-\sqrt{2})^n + C2^{\frac{n}{2}}, A, B, C \in \mathbb{R}.$

$f_1(n) = n :$

(v)₁ $m = 1, \alpha = 1, \nu = 0, k = 1.$

(vi)₁ $R(n) = an + b, y_p^1(n) = n(an + b), \text{ kde } a, b \in \mathbb{R}.$

(vii)₁ $a = -\frac{1}{2}, b = -\frac{3}{2}.$

$f_2(n) = 2^n :$

(v)₂ $m = 0, \alpha = 2, \nu = 0, k = 0.$

(vii)₂ $R(n) = a, y_p^2(n) = a2^n, \text{ kde } a \in \mathbb{R}.$

(vii)₂ $a = \frac{1}{2}.$

(viii) $y(n) = y_h(n) + y_p^1(n) + y_p^2(n) = A + B(-\sqrt{2})^n + C2^{\frac{n}{2}} - \frac{1}{2}n^2 - \frac{3}{2}n + 2^{n-1}.$

1.3.2 $8y(n+3) + y(n) = 3n + 2^{-n}$

(i) $\chi(t) = 8t^3 + 1,$

(ii) $\left\{-\frac{1}{2}, \frac{1}{2} (\cos(\pm \frac{\pi}{3}) + i \sin(\pm \frac{\pi}{3}))\right\},$

(iii) $\left\{\left(-\frac{1}{2}\right)^n, 2^{-n} \cos(\pm \frac{n\pi}{3}), 2^{-n} \sin(\pm \frac{n\pi}{3})\right\},$

(iv) $y_h(n) = A\left(-\frac{1}{2}\right)^n + B2^{-n} \cos(\pm \frac{n\pi}{3}) + C2^{-n} \sin(\pm \frac{n\pi}{3}), A, B, C \in \mathbb{R}.$

$f_1(n) = 3n :$

(v)₁ $m = 0, \alpha = 1, \nu = 0, k = 1.$

(vi)₁ $R(n) = an + b, y_p^1(n) = an + b, \text{ kde } a, b \in \mathbb{R}.$

(vii)₁ $a = \frac{1}{3}, b = -\frac{8}{9}.$

$f_2(n) = 2^{-n} :$

(v)₂ $m = 0, \alpha = \frac{1}{2}, \nu = 0, k = 0.$

(vi)₂ $R(n) = a, y_p^2(n) = a2^{-n}, \text{ kde } a \in \mathbb{R}.$

(vii)₂ $a = \frac{1}{2}.$

(viii) $y(n) = y_h(n) + y_p^1(n) + y_p^2(n) = A\left(-\frac{1}{2}\right)^n + B2^{-n} \cos(\pm \frac{n\pi}{3}) + C2^{-n} \sin(\pm \frac{n\pi}{3}) + \frac{1}{3}n - \frac{8}{9} + 2^{-n-1}.$